

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на **Момчил Стефанов Неков**

на тема:

„Организационно развитие и вътрешнопартийна демокрация в основните политически партии в България от 1989 – 2014 година“

за присъждане на научната и образователна степен **„Доктор“**

професионално направление 3.3. Политически науки

Рецензент: **доц. д-р Румяна Коларова**

1. Данни за кандидата.

Познавам Момчил Неков първо като мой студент и ясно си спомням защитата на магистърската му теза, която обобщаваше резултатите от негов амбициозен личен проект – интервюта с всички партийни лидери на БСП. Защитата не мина лесно, въпреки безспорната оригиналност на използвания емпиричен материал, но скоро след това Неков бе зачислен като свободен докторант към катедра „Политология“. Дисертационният труд, който представя за защита е плод на продължителна работа, като текстът му премина през няколко обсъждания и съществени преработки. Трябва да подчертая не само работоспособността на Неков, но и готовността му да допълва и преосмисля своето изследване. Той работи върху дисертационния си труд в активен диалог с членовете на катедрата, не само и просто съобразявайки се с направените критични бележки и коментари, а дообогатявайки и развивайки своето изследване. Политическият опит, натрупан в Европейския парламент със сигурност има своеобразна принадлежна стойност за дисертацията на Неков, доколкото

проблемите на вътрешнопартийната демокрация имат своите ракурси в парламентарната дейност.

2. Общи данни по процедурата.

Представен е дисертационен труд с обем 244 стандартни страници, разделен на увод, три глави, заключение и две приложения. Научният апарат съдържа 137 заглавия. Източниците са разнообразни, авторитетни и сред тях няма неизползвани, т.е. библиографията е действителна и пълноценно приложена. Значимо място в цитираната научна литература заемат релевантни за темата заглавия, извършеният в труда анализ адекватно използва резултати от цитираните изследвания – теоретични модели и емпирични данни.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията в Чл. 6, ал. 3 от Закона и чл. 27 от Правилника: (*„да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания“* ; *„да съдържа научни или научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката“*). Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд и обобщава научните му приноси.

3. Оценка на дисертационния труд.

Изследването на политическите партии е сред най-добре развитите направления в политическите науки. Изследователите на партиите са добре организирана и ефективно функционираща научна общност – признават общи теоретични принципи, формулирани в изследванията на няколко автора признати за „класици“, издават няколко престижни списания, които имат водещо значение за останалите изследователски направления в политологията. В полето на партийните изследвания политологията разполага с добре развит инструментариум, който от десетилетия води до

създаването не само на съпоставими бази данни, но и на съпоставими количествени индекси, наподобяващи макроикономическите модели. Всичко това поражда почти автоматично очакването, че всеки млад изследовател, който избира темата свързана с партиите и партийната организация в една конкретна държава има отговорната, но и относително лесна задача да изработи малък детайл, малка частица от голяма и сложна мозайка. Дори когато резултатите от подобно изследване имат характера на просто прилагане на добре известни изследователски модели, те добиват не само стойност, но и смисъл чрез интерпретациите на останалите работещи по проблематиката. Момчил Неков си е поставил по-амбициозна и не толкова безспорна в резултатите си стратегия – да допълни съществуващ модел за анализ на вътрешнопартийната демокрация първо, чрез добавянето на допълнителен критерий „партийна организация“ и второ, да изработи и приложи количествени индикатори за оценка на вътрешнопартийната демокрация.

Момчил Неков има реалистична представа за изследователските задачи, които може да си постави един докторант – в дисертационния си труд той стъпва върху известен и утвърден в науката модел за анализ на вътрешнопартийната демокрация, разработен от двама членове на катедра „Политология“ – проф. Георги Карасимеонов (неговият научен консултант) и доктор Милен Любенов, като си поставя задачата не само да го приложи, но и да го доразвие. Така избраният подход гарантира както успешността, така и приносния характер на неговото изследване доколкото предлага актуализиран анализ на българския казус/случай – разгледани са осем основни парламентарно представени партии за времеви период от 25 години.

Изследователската задача на Неков е доста амбициозна – той не се задоволява да направи общо описание и сравнение на вътрешнопартийната демокрация, а цели да изведе количествени оценки за всяка една от

разглежданите от него партии. Всички знаем рисковете на количествения подход, но Неков създава свой инструментариум и последователно го прилага. Получените резултати имат стойност най-вече доколкото могат да служат като основа за дискусия, като основа за проблематизиране на темата за вътрешнопартийната демокрация.

Второто системно усилие на Неков е свързано с провеждането на дълбочинни интервюта с партийните лидери на анализирани осем партии. Решението анализът на партийните устави да се допълни с анализ на проведените дълбочинни интервюта заслужава положителна оценка и задава ново, по-високо качество на изследователските резултати в труда на Неков.

Като достойнство трябва да посочим много ясно дефинираните предмет, цел и задачи на изследването, както и на основните изследователски хипотези. По своята структура дисертационния труд отговаря на академичните стандарти и съответства на основната изследователска задача – в първата глава се прави обзор на основните теоретични подходи към анализа на организационната структура на партиите и вътрешно партийната демокрация, дефинират се основните понятия, като се анализира тяхната логическа и теоретична (концептуална) свързаност. Във втората глава се извеждат общите характеристики на партийната система в България през разглеждания период, както същевременно се обосновава изборът на осемте партии, които ще бъдат предмет на анализ. Извеждат се основните етапи и характеристики на междупартийната конкуренция. В третата глава, която има не само ключова роля в изследователското усилие на Неков, но и най-голяма тежест в дисертационния труд. В нея се описва използваният теоретичен модел – шестте критерия за оценка на вътрешнопартийната демокрация (пет от тях от модела на Карасимеонов и Любенов и един, дефиниран от дисертанта, които се определя като специфичен фокус на неговото

изследване), както и формулата за изчисляване на коефициента на вътрешнопартийната демокрация. В предлаганата формула методологически издържано на шестте критерия се придава различна тежест. Системно и аргументирано са представени резултатите от анализа на партийните устави и дълбочинните интервюта на партийните лидери. Текстът включва таблици и графики, които обобщават и онагледяват резултатите. Потърсено е и обобщение, което да касае партийната организация, като тук се прави опит да се изведат общи характеристики на партийните организации в България. В заключителната част на дисертацията доминира текстът, в който се резюмира изложеното в трите глави на дисертацията, същевременно са очертани и основните проблеми, които анализът повдига, но присъства и обобщена оценка на българската демокрация, която не е обвързана с аналитичните резултати от изследването.

Дисертационният труд на Момчил Неков свидетелства за системна и упорита изследователска работа, ясни изследователски цели и задачи, последователно изведени резултати и самостоятелно изработен аналитичен инструментариум, който е ефективно приложен.

4. Критични бележки и препоръки.

Посочените положителни страни на дисертацията категорично доминират в общата оценка за нея. Момчил Неков последователно прилага изработеният от него модел и аргументира своите изводи, но избраният изследователски подход безспорно поражда въпроси – както относно използваният теоретичен модел, така и за направените на базата на него оценки на вътрешнопартийната демокрация в българските партии.

Първо. В желанието си да доразвие теоретичния модел за анализ на вътрешнопартийната демокрация Неков въвежда две понятия – „организационно развитие“ и „организационна структура“ като си поставя

за цел да анализира „връзката между вътрешнопартийната демокрация и организационната структура като похват за определяне на организационното развитие“. Това със сигурност е похвално усилие, но пренебрегва създадената и утвърдена в сравнителната политология понятийна рамка за анализ на „организационното развитие“ на една партия, а именно процесът на институционализация. Макар че в своя теоретичен обзор Неков посочва ключовото значение на институционализацията при анализа на организационните процеси във всяка една партия и всяка една партия, понятието „институционализация“ напълно липсва от теоретичния му модел. Включването на понятието „институционализация“ освен всичко би спомогнало за по-прецизната дефиниция на термина „организационно развитие“, защото Неков не пояснява дали всяка организационна промяна/динамика е развитие или само еволюционните/ конструктивните процеси на промяна са развитие на партийната организация.

Второ. В параграфите посветени на обобщение и интерпретация на емпиричните данни определено преобладава описателния, а не обяснителния стил на изложение. Неков оценява вътрешнопартийната демокрация чрез теоретичен модел, в който има най-висока стойност (100%), т.е. предварително се дефинира някаква „идеална, 100% демократична партийна организация“, което създава не само теоретични, но и емпирични проблеми. Теоретичните са следните - първо, не е ясно какво означава партия със 100% вътрешнопартийна демокрация и въобще може ли да има такава партия; и второ, както в България през разглеждания 25 годишен период, така и в глобален план вътрешнопартийната демокрация се развива, т.е. 100% преди 25 години в България и напр. преди 50 години в Европа не са като стоте процента днес. Емпиричните проблеми са преди всичко в приписваните стойности – противоречи на здравия разум фактът, че в рамките на политически режим,

които бива описван или като демокрация с ниско качество, или като „дефектна демокрация“, или като „безпомощен плурализъм“ има партии с коефициент на вътрешнопартийна демокрация 86% или 90%. Очевидно използваният инструментариум се нуждае от своеобразно „калибриране“, за да може адекватно да се прилага не само към българския случай, но и към други партии, функциониращи в демокрации с по-високо качество.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Като имам предвид научно-теоретичната, изследователската и приложната значимост на темата, ясно откроените достойнства и приноси на труда, безспорната оригиналност на редица аналитични оценки с пълно убеждение предлагам на Научното жури да присъди на **Момчил Стефанов Неков** образователната и научна степен “ДОКТОР”.

11.06.2019

РЕЦЕНЗЕНТ:

доц. д-р Румяна Коларова